

TEXT: TOMÁŠ S. POLÍVKA



ČaroTaj, zleva: Petr Valášek, Taťána Roskvcová, Jan Keller, Jitka Novotná, Ondřej Roskovec, foto: Vojtěch Kába

Hlavně nenechat písničku utopit

Lze dnes ještě uchopit moravské lidové písně originálně, s žánrovými přesahy a neobvyklou instrumentací? A přitom vkusně, nepřekroutit je na muzak? Ano, jde to. Důkaz můžeme najít v každé notě kvinteta ČaroTaj.

ČaroTaj se věnuje lidové hudbě, ovšem úpravy jsou vaše autorská záležitost. Jak moc při aranžování zasahujete do zaznamenané melodie, frázování, rytmizace nebo harmonizace?

Ondřej Roskovec (OR): Většinou postupujeme tak, že zpěvačky Jitka s Taťánou navrhnu písně, které mají rády a které jim přijdou melodicky nebo obsahově zajímavé. My muzikanti si nějakou vybereme a pustíme se do práce. Melodii zásadně neměníme, tu ctíme a nezasahujeme do ní. Co se týče frázování, rytmizace a především harmonizace písně, tam už bývá prostor pro fantazii a možnost nasměrovat písničku do určitého stylu.

Zkušenosti máte dokonale pestré. Vy hrajete s Českou filharmonií i komorními soubory, cellista Jan Keller vedle působení v České filharmonii založil jazzovou kapelu Noční optika, basklarinetista Petr Valášek je známý z Clarinet Factory i Orchestru Karla Vlachy, Taťána Roskvcová

zpívá jazz v Prime Time Voices a v minulosti dělala sbory pro Karla Gotta či Ondřeje Havelku, Jitka Novotná je vystudovaná muzikoložka, moderuje, věnuje se rozhlasové dramaturgii...

OR: Všechny žánrové zkušenosti používáme dle libosti a zcela záměrně. Mě to asi nejčastěji svádí ke klasice, mám hodně rád variační techniky. A Honza s Petrem často vyrážejí do světa jazzu, swingu a jiných žánrů. Snažíme se každé písničce ušít jiný kabátek a žánrově se neopakovat. Nyní máme přes dvacet aranžů, a zachovat určitou originalitu začíná být stále těžší.

Když upravujete píseň, říkáte si třeba „k téhle melodii by se hodilo jazzové frázování“?

OR: Neděláme aranže společně, tak mohu hovořit jen za sebe. Mám nejraději, když mi styl písně a její aranžmá uzrají nejprve v hlavě, když si ji neustále dokola zpívám. Nebo poslouchám, jak mi ji Táňa bez doprovodu nazpívala do mobilu. Někdy mě pak opravdu napadne, že frázování nebo rytmus by

mohly nést náznaky jazzu nebo jiného žánru. Teprve když mám píseň v hlavě připravenou, vezmu do ruky fagot nebo sednu ke klavíru a začnu do not zapisovat jednotlivé hlasy. A přitom si ještě třeba trochu pohraju s harmonií,

V aranžmá jdeme jen tam, kam nás píseň pustí.

rytmizací nebo formou. Neusilujeme ale o originalitu za každou cenu. Snažíme se lidovou píseň co nejvíce ctít, necháváme se jí inspirovat a převelice opatrně a s velkým respektem zkusíme, kam až nás pustí. Žádná naše píseň není úplně jazzová nebo jakákoli jiná. Jsme vystudovaní klasici, hrajeme na klasické nástroje, ale máme rádi jazz, swing, rock, pop a myslím, že vlastně v každé písni je to vše trochu namícháno dohromady.

Je přitom slyšet, že každý člen ČaroTaje má vkus a cit pro míru. Máte určitou „stopku“,



Festival Variace, Karlovy Vary, listopad 2023, foto: Tomáš Novák



Koncert pro Brno, 17. 9. 2022, foto: Vojtěch Kaba

korigujete se i vzájemně?

OR: Vnitřní „stopku“ asi máme všichni. I tak se občas stane, že člověk podlehne svodu, do aranže zamíchá všechny své „dovednosti“, a písnička se utopí. Většinou se pak ozvou holky, protože se jim to špatně zpívá, a tak je potřeba něco ubrat, opravit harmonii nebo rytmus a píseň jakoby osvobodit.

Originální zvuk kapely, navíc v rámci uchopení lidové tvorby, je ohromný dar. Jak došlo ke vzniku tak nezvyklého obsazení, s nástroji pro moravský folklor atypickými, jako je fagot, basklarinet a violoncello?

OR: Jitka s Taťánou několik let hledaly možnost, jak se v Praze věnovat písničím z jejich rodného kraje. Ale jinak než s cimbálovou muzikou. Oslovily mnoho muzikantů, a několik pokusných aranží dokonce vzniklo, jenomže holkám se

a žasneme nad jeho pracovitostí, četností úprav, programů, zvukových nosičů, které připravil umělecky i organizačně. A když zpíváme, jako by se skrze naše hlasy znovu rozeznával i ten jeho, ve frázování, tvorbě dalších hlasů, v celkovém hudebním cítění.

Čerpáte „jen“ z tátovy sběratelské činnosti, nebo se ještě dnes dá na moravsko-slovenském pomezí nebo v archivech objevit něco zřídka slýchaného?

JN, TR: V repertoáru prvního alba se zhruba ze dvou třetin uplatnily písničky, které jsme znaly z dětství, respektive z tatínkových sběrů. Pro nové album však už zásadně volíme repertoár z rozmanitých zpěvníků, nejen tatínkových. Je to nesmírně zajímavé hledání, které nám vyjevuje písně našeho

navedlo na Honzu Kellera a Petra Valáška, což jsou skvělí a jedineční hráči s velkými zkušenostmi i z jiných žánrů. Ale především jsou to moji velcí kamarádi a dlouholetí hudební souputníci se stejným hudebním světonázorem. Nejprve jsme zkoušeli všemožné nástroje, na které jsme schopni něco zahrát, například kytary, perkuse a tak dál, ale pak nás napadlo, že vezmeme instrumenty nám nejbližší. A zjistili jsme, jak to vlastně dobře funguje, jak tři basové nástroje krásně doplňují a doprovází sopránové hlasy. A občas pro zvukové zpestření sednu za klavír.

Dalším darem ČaroTaJe je znalost bohatého repertoáru písní ze Slovácka i Kopanic, které ve zbytku naší republiky nejsou moc známé. Samozřejmě tu nejde nevzpomenout na tatínka zpěvaček Lubomíra Mála a soubor Olšava...

Sestry Taťána Roskovcová (TR) a Jitka Novotná (JN), rozené Málkové: Tatínkův odkaz je stále přítomen v nás, jeho dcerách, i v Ondřejovi, který ho mohl téměř dvě dekády sledovat jako tchána i zapáleného muzikanta. A dnes už do jisté míry i v Honzovi a Petrovi, kteří už od nás vyslechli nejednu historku, „hlášku“ a samozřejmě nahrávku.

JN: S Táňou jsme vždy vnímaly tatínkovo obrovské nasazení, energii, vervu, jakou investoval do souborových i dalších muzikantských aktivit. Ovšem nyní, při činnosti vlastní kapely, tohle všechno doceňujeme ještě daleko více



MHF Leoše Janáčka, Příbor, foto: Dalibor Válek

regionu v nových půvabech. Stejně tak nás ohromuje a nezřídka dojmá zdánlivě jednoduchá, zároveň ovšem nesmírně hluboká a životem vycizelovaná stránka slovesná. K největším pokladům pak patří melodie z taťkových nepublikovaných zápisů.

Jsou pro vás písničky i určitou cestou do dětství?

JN: Neřekla bych ani tak cestou do dětství, jako spíš novým způsobem propojení s tatínkem. Víte, on nebyl žádný velký vypravěč, jeho silnou stránkou byly skutky, nikoli slova. Když jsem se po nástupu do rozhlasu začala v této instituci trochu rozkoukávat a zjistila jsem, že bych tatínka mohla překvapit dárkem v podobě profilového CD s jeho nejkrásnějšími



MHF Leoše Janáčka, Příbor, foto: Dalibor Válek

písněmi z rozhlasového archivu, snažila jsem se s ním při té příležitosti vést rozhovor o jeho dosavadním životě, tvorbě, muzice. A... nebylo to jednoduché. Jeho stručnost, možná až strohost mě jako autorku neuspokojovaly. Zato výpovědi jeho přátel, kolegů, ty byly výmluvné, plné uznání, cenných postřehů, obdivu, chvály. I úsměvných historek prostoupených taťkovou osobitostí. To vše říkám proto, že dnes, když už s námi tatínek není v životě pozemském, se mi jeho odkaz a poselství pozoruhodně „kompletují“ tím, jak jsme propojeni muzikou. V ní ho obě se sestrou cítíme velmi intenzivně. A uvědomujeme si skrze ni i další výrazné rozměry jeho osobnosti. Je darem nést si je v krvi!

Mimochodem, jako zkoušku ohněm jsme prožívali vystoupení ČaroTaJe v Uherském Brodě. Když v publiku zasedli mnozí bývalí i současní členové Olšavy, další znalci a příznivci folkloru, když bedlivě sledovali naše pojetí písní, jež sami po celý život interpretovali, resp. poslouchali v tradičním aranžmá, nebylo to jednoduché. Na konci se ale dostavil opravdu přesvědčivý potlesk a postupně k nám doléhala i slova uznání, pochopení a jistoty, že „taťka by měl radost“. O tom jsme s Táňou hluboce přesvědčeny. Však naše pokusy v posledních měsících života sledoval a víme, že měl rád nejen náš zpěv, ale nesmírně také obdivoval

instrumentalisty, ty „virtúzy“, jak s bezmezným uznáním říkal.

Myslím, že proti upřímnému a muzikantsky brilantnímu uchopení písní nemůže nikdo vnímavý nic namítat. Ale nasetkali jste se ze strany zarytých tradicionalistů s výtkou?

OR: Měli jsme velkou obavu z toho, až nás jednou uslyší právě tito tradicionalisté a folklorní příznivci. Avšak hned v začátcích nás velmi podpořil Jaroslav Krček, když nás pozval na svůj festival do Lomnice nad Popelkou. Celý koncert jsme trnuli, co tomu tato renesanční osobnost a vedoucí souboru Chorea Bohemica po koncertě řekne. On však přišel úplně nadšený, nešetřil chválou a hlavně nás nabádal, ať v této cestě pokračujeme i nadále. A zanedlouho jsme měli podobný zážitek na festivalu Slavnosti vína v Uherském Hradišti, kde se nečekaně zjevil Jura Pavlica, folklorní legenda, vedoucí Hradišťanu a dlouholetý přítel rodiny Lubomíra Mála. Po koncertě si nás vzal stranou a téměř písničku po písničce zasvěceně rozebíral a sděloval nám své nadšené postřehy. Zahrnul nás tehdy takovou chválou, že jsme ko-

OR: Rutina zatím opravdu nehrozí, jelikož sladit naše kalendáře je někdy velmi složité. Snažíme se koncertovat alespoň dvakrát do měsíce, ale někdy to zkrátka není možné, většinou kvůli zájezdům České filharmonie. Ale nabitě kalendáře mají všichni členové, tak děláme, co je v našich silách a možnostech.

Často užíváme improvizované plochy, zaskok u nás v podstatě není možný.

Lze „kolizi“ v kalendáři řešit zaskoky?

OR: Zaskok u nás v podstatě není možný. Některé aranže jsou jen zlehka načrtnuté, třeba píseň *Pasol Jano* není zaznamenaná v notách vůbec. Často užíváme improvizované plochy, a neumím si představit, že by na jakýkoli post v kapele přišel zaskok.

Jaké má ČaroTaj další plány?

OR: Momentálně všechny své síly upínáme k natáčení druhé desky. Zatím máme



MHF Leoše Janáčka, Příbor, foto: Dalibor Válek

nečně začali věřit, že naše tvorba snad jde po správné cestě.

Jak často kvůli vytíženosti v orchestrech a jiných kapelách vlastně ČaroTaj zvládá vystupovat? Rutina jistě nehrozí.

připravených devět písní a ještě tak dvě tři musíme dotáhnout do finální podoby. Natáčet bychom měli začít na podzim. A moc se těšíme na náš již tradiční koncert v Malostranské besedě na začátku prosince. ●

Neusilujeme o originalitu za každou cenu. Snažíme se lidovou píseň co nejvíce ctít.

zdálo, že to není úplně ono. A tak po čase se mě Táňa, moje žena, zeptala, jestli bych něco nezkusil já. Vůbec jsem tehdy nevěděl, jak začít, jaké nástroje zvolit. Jediné, co jsem tušil, bylo, že alespoň pro mě bude nejdůležitější, jací muzikanti se na tom budou podílet. To mě okamžitě